

Norges vassdrag og energidirektorat (NVE)
Postboks 5091, Majorstua
0301 OSLO

Mosjøen 06.05.2022
Vår Ref: 22-936
Deres Ref: 201911759

Revisjon av vilkår for regulering av Rauvatn med Ildgrubfossen kraftverk – Kommentar til høringsuttalelsene til revisjonsdokumentet

NVEs saksbehandler på denne saken er Ragnhild Stokker

I forbindelse med pågående prosess med revisjon av konsesjonsvilkår for regulering av Rauvatn med Ildgrubfossen kraftverk har det kommet flere høringsuttalelser til revisjonsdokumentet. Helgeland Kraft Vannkraft (HKV) AS som konsesjonær har anledning til å kommentere disse, noe som framgår av dette dokumentet.

Høringsuttalelsene er hentet fra NVEs hjemmesider hvor de er offentliggjort på sakens egen hjemmeside:

<https://www.nve.no/konsesjon/konsesjonssaker/konsesjonssak?id=8504&type=V-1>

Det er totalt kommet 13 innspill til saken, hvorav seks fra offentlige parter, et fra interesseorganisasjon og seks innspill fra privatpersoner med tilhørighet til området.

Hovedinntrykk av høringsuttalelsene

Generelt virker høringspartene å ha gjennomgått revisjonsdokumentet med tilhørende vedlegg grundig, og uttalelsene er godt gjennomarbeidet.

Hovedfokuset i de fleste uttalelsene er tilknyttet vannføring på anadrom del i Tverråga og vannstand i Rauvatnet. Vassdraget er som beskrevet i revisjonsdokumentet regulert av to konsesjonærer. Helgeland Kraft Vannkraft AS (HKV) som har konsesjon for regulering av Rauvatn, mens Statkraft Energi AS har konsesjon tilknyttet Tverrvatnet. Det å se på vassdraget som en helhet og vurdere samlet effekt av eventuelle tiltak hos begge konsesjonærene er et vesentlig punkt i revisjonen, som en del høringsinstanser har kommentert. Som det er beskrevet i revisjonsdokumentet er det for lite vann i vassdraget til å oppfylle både kravene om høy vannstand i magasinet, og kravene om optimal vannføring for opprettholdelse av funksjonsområder for fisk i Tverråga nedstrøms Ildgrubfossen kraftverk, uten at det tilføres vann fra Tverrvatn.

Innkommne uttalelser og våre kommentarer til hver uttalelse

Statkraft Energi AS:

Statkraft Energi AS (Statkraft) har i sin uttalelse vurdert muligheter for slipp av minstevannføring fra Tverrvatn. Det er gjennomført oppmålinger av vannstand og bunnforhold i Tverrvatnet for å vurdere nødvendig arrangement

for å sikre stabil drift av et eventuelt tappearrangement. Isforhold, begrensninger i magasinreguleringen, begrenset tilsig i delfeltet og konsekvenser for produksjon er belyst nærmere i høringsuttalelsene.

Statkraft tar utgangspunkt i lokaltilsiget til Tverrvatnet (ca. 25 km²) i sine beregninger. HKV bemerker at det totale nedbørfeltet som er fraført Tverrvassdraget inkluderer Sauvassåga, og har dermed et areal på ca. 82 km². Dette nedbørfeltet kan deles opp i delfeltene Sauvassåga (57km²) og Tverrvatnet (25 km²), men begge disse feltene er en del av det naturlige nedbørsfeltet til Tverrvassdraget. Dette fører videre til andre tall i Statkrafts beregninger enn i våre beregninger utført i revisjonsdokumentet. Det er dermed mer vann tilgjengelig for slipp fra Tverrvatn til vassdraget enn det som framgår av Statkrafts beregninger.

Statkraft bemerker også at det i et tidligere skjønn er avtalt å holde vannstanden i Tverrvatnet skal ligge høyt i perioden 1. juli – 1. oktober. Noe som, i likhet med praksis med høy vannstand i Raudvatnet, vil være i konflikt med ønske om minstevannføring på anadrom strekning i Tverrvåga.

I likhet med NVEs praksis mener HKV at man må se på vassdraget som en helhet, for å sikre at eventuelle nye vilkår som blir gjennomført etter revisjon vil ha virkning på riktig lokalitet med utgangspunkt i naturgitte forholdene. Samtidig må tiltakene vurderes i et kost-nytte forhold, der også driftssikkerhet må vektlegges for begge konsesjonærene. For å opprettholde vannstand i Raudvatn, samtidig som en setter krav til høyere vannføring på anadrom strekning må det slippes vann fra Tverrvatn. Et differensiert og i perioder begrenset slipp fra Tverrvatnet som foreslås av Statkraft, vil kreve et svært aktivt reguleringsregime for HKV i Raudvatnet. Dette øker risikoen for feilevaluering og gjør hele vassdraget mer sårbart for avvik i forhold til vilkårene satt gjennom konsesjon. Ved krav om økt vannføring på anadrom strekning er HKVs regulering av Raudvatn avhengig av forutsigbarheten og sikkerhetsbarrieren som et mer jevnt bidrag fra Tverrvatn vil tilføre.

De ulike alternativene for minstevannføring på anadrom strekning som foreligger er beskrevet nærmere i revisjonsdokumentet. Disse alternativene representerer manøvreringsreglementer som er praktisk gjennomførbare for begge konsesjonærer, men med ulike kostnader til etablering, produksjonstap og drift av slippalternativene.

HKV er enig med Statkraft at det kan oppnås miljøforbedring i vassdraget uten krav om minstevannføring dersom det utføres habitattiltak på anadrom strekning.

Nordland fylkeskommune:

Nordland fylkeskommune (NFK) har i sitt høringsinnspill fokus på at det må gjøres en helhetlig vurdering av vassdraget, som også inkluderer gjennomgang av vilkår for Bjerka-Plura utbyggingen. De støtter arbeidet og kommenterer forholdet til Regional Plan for vannregion Nordland og Jan Mayen. Det bemerkes også at tiltak for å bedre miljøforholdene må vurderes opp mot det egentlige formålet som er kraftproduksjon. Nordland Fylkeskommune kommenterer i tillegg viktigheten av å ta inn krav om kulturminneforvaltning i de nye vilkårene.

HKV er enig i at vassdraget bør vurderes helhetlig, og er av den oppfatning at dette nå gjøres gjennom den pågående prosessen der vilkårsrevisjonen gjøres parallelt og til dels sammen med gjennomgang av vilkår for Bjerka-Plura. Forholdet til Regional plan for vannregionen er også en del av prosessen. Det er som NFK nevner viktig å huske at hovedformålet med konsesjonen er kraftproduksjon, og at vilkårsrevisjonen ender i et balansert forhold mellom kraftproduksjon og hensynet til miljø. Kulturminneforvaltning blir dekket av standardvilkårene som er en naturlig følge av vilkårsrevisjonen.

Miljødirektoratet:

Miljødirektoratet forventer gjennom revisjonsprosessen at det settes krav til minstevannføring nedstrøms kraftverket. Denne bør ligge så nært opp til 750 l/s som mulig. De mener også at omløpsventil må vurderes. Samtidig bemerkes det at selv om energiekvivalenten er større i Rana kraftverk enn i Ildgruben kraftverk så vil samme vannmengde tilføre vesentlig mer positivt for miljøet ved slipp til Tverråga, enn gjennom Rana kraftverk. Dette må vektlegges i fastsettelse av nye vilkår. Direktoratet ser heller ikke behov for slipp av minstevannføring på strekningen mellom inntaket til Ildgruben kraftverk og utløpet av kraftverket.

HKV er i likhet med Miljødirektoratet innstilt på at det bør være et krav til vannføring på anadrom strekning, og at det ikke er behov for dette på strekningen mellom inntak og utløp fra kraftstasjon. Dagens produksjonspraksis i kraftverket medfører at vannføring ikke blir lavere enn 0,2 m³/s på anadrom strekning, noe som er mer enn laveste ukemiddel fra før reguleringen. HKV ser at en høyere vannføring på strekningen nedstrøms kraftverket vil forbedre forholdene for anadrom fisk, og mener i likhet med Direktoratet at økt vannmengde i så fall må komme gjennom tilførsel fra Tverrvatnet for å ha tilstrekkelig med vann i vassdraget og for å ha en viss driftssikkerhet ved regulering av Rauvatn. HKV har fått gjennomført en fiskefaglige undersøkelser med rapport, utarbeidet av Sweco. Denne beskriver også aktuelle habitattiltak som kan gjennomføres på anadrom strekning. HKV ser at slike tiltak vil ha positiv effekt for anadrom fisk, men ser det naturlig at dette initieres av Statkraft ettersom det er overføring av vann fra vassdraget som anses å være hovedflaskehalsen for lakseproduksjon i Tverråga.

Rana kommune:

Rana kommune har behandlet revisjonsdokumentet i formannskapet og i utvalg for miljø, plan og ressurs. Begge organene stiller seg bak rådmannens innstilling som i hovedsak fokuserer på at det må sikres en minstevannføring på 750 l/s i Tverråga for å sikre gode funksjonsområder for fisk, og at det må sikres en stabil høy vannstand i Rauvatnet slik praksis er i dag. Uttalelsen vil også at miljømålene i Regional plan for vannforvaltning innføres, og at det sees på helheten i vassdraget sammen med Bjerka-Plura, samt at standardvilkår innføres som en følge av vilkårsrevisjonen.

HKVs bemerker at Rana Kommune ikke har tatt i betrakning at det ikke er nok tilsig/vannføring i vassdraget til å oppfylle alle disse kravene samtidig uten vann fra Tverrvatn. Det må derfor være en viktig del av revisjonsprosessen at det gjøres en vurdering av hvilke hensyn som veier tyngst, slik at man vet hvilke tiltak som gir mest effekt. Dette må være opp til NVE å bestemme hvilke vilkår/tiltak som skal innføres, men at det kan være fornuftig med et prøvereglement som evalueres etter 3-5 års tid for å se på effekten av tiltakene.

Bane NOR:

Bane NORs høringsuttalelse fokuserer på at Nordlandsbanen krysser nedre del av Tverråvassdraget, ved utløpet mot Ranelva. De bemerker Nordlandsbanens viktige betydning for gods- og godstransport, og ønsker ikke at vilkårsrevisjonen medfører endringer som kan øke faren for flom, erosjons, og utglidningsskader på jernbanen.

HKV mener at det er lite sannsynlig at vilkårsrevisjonen vil føre til økt risiko for flom, erosjon eller utglidning der jernbanen krysser vassdraget. Men det er viktig å ta med seg at jo strengere manøvreringsregimet blir for

Rauvatnet jo større sjanse er det for økte flommer i vassdraget, spesielt siden framtidens klima vil preges mer av intensive nedbørsperioder enn det som har vært historisk i vassdraget.

Direktoratet for mineralforvaltning:

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) har ingen innspill til selve revisjonsdokumentet, men ber om at Mo i Rana VMs AS som er tildelt bergrettigheter i området bør få tilsendt saken.

HKV har ingen kommentarer til dette og ber NVE ta innspillet til etterretning.

Rana jeger- og fiskerforening:

Rana jeger- og fiskerforening (Rana JFF) har i sitt innspill fokus på at revisjonen gjelder hele vassdraget inkludert Sauvassåga, og at Tverråga er et nasjonalt laksevassdrag hvor det bør gjøres tiltak for å bedre produksjonsforholdene for anadrom fisk. Rana JFF har over flere år hatt ansvaret for utsetting av yngel i vassdraget og mener at elva er svært velegnet for oppvekst av anadrom fisk. De har god kjennskap til elvas kvaliteter og utfordringer, og foreslår flere habitatforbedrende tiltak som de mener vil kunne være aktuelt. Rana JFF er også opptatt av å bevare den rollen som området rundt Rauvatnet har i dag, som et av de mest besøkte friluftsområdene i Rana både sommer og vinter, og hvilken betydning området har for rekruttering til jakt, fiske og friluftsliv. De krever minstevannføring i nedre deler av Tverråga av hensyn til anadrom fisk og vannmiljø, og at hovedbidraget til denne skal komme fra pumpestasjonen i Sauvassåga av hensyn til de øvre delene av vassdraget hvor friluftsområdene er viktige. Rana JFF mener at det er naturlig å se behandlingen av vilkårene til Rauvatnet i sammenheng med Bjerka-Plura.

Oppsummert krever Rana JFF at det skal slippes en minstevannføring på 0,75 – 1,0 m³/s i Tverråga, samt at eksisterende terskler skal ombygges og at det skal innføres standardvilkår for å kunne pålegge habitatstiltak som forbedrer vandrings-, gyte- og oppvekstvilkår for fisk.

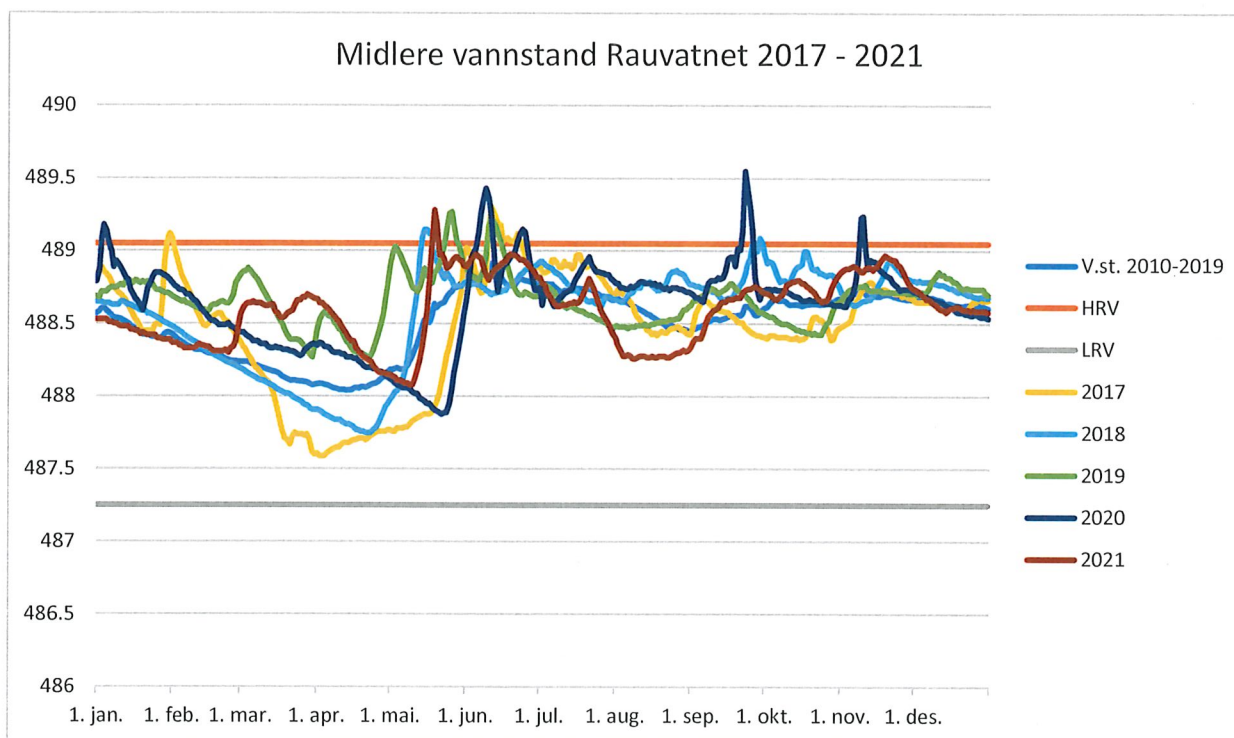
HKV vil presisere at en vannføring på 750 l/s er høyere enn naturlige lavvannføringer i vassdraget, og er derfor et urealistisk mål for eventuelt krav til minstevannføring. 5-persentil for året for Tverråga i uregulert tilstand, inkludert Tverrvatnet/Sauvassåga, er 400 l/s. Eksisterende terskler er i dag Statkrafts ansvar og det er naturlig at eventuelle tiltak på disse faller på Statkraft, da de ble etablert som en følge av fraføringen av Tverrvatnet. HKV er også enig i at eventuelle habitattiltak på anadrom strekning vil bedre vandrings-, gyte- og oppvekstvilkår for fisk. Både krav til minstevannføring og krav til habitattiltak må vurderes nøye om hvorvidt miljøeffektene vil svare til kostnadene med å etablere og drifte de nevnte tiltakene.

Johan-Arnt Hagen, nausteier:

Johan-Arnt Hagen, som eier naust ved utløpet av Bjuråga, tar opp problemer med å komme til naustet pga. utgraving av masser foran naustrekka. Utgravingen skyldes varierende vannstand. Han kommenterer også at lav vannstand i sommersesongen 2021 gjorde det vanskelig å ferdes med båt på Rauvatnet.

HKV kommenterer at erosjon foran naustrekka er en kjent problemstilling og at det blant annet pga. dette etterstrebes å holdes vannstanden i Rauvatnet høy gjennom sommeren. Risikoen for erosjon i strandsonen

rundt Rauvatnet vil øke dersom det settes krav til slipp av minstevannføring, både fordi det vil kreve en mer aktiv regulering av Rauvatnet og fordi ekstra vann fra Tverrvatnet vil øke vannstrømmingen forbi naustene ved utløpet av Bjuråga. Figur 1 viser registrerte midlere døgnvannstand for Rauvatnet. For sommersesongen 2021 spesielt, kommenterer HKV at vannstanden i august måned lå noe lavere enn tidligere år, men fortsatt rundt én meter over LRV.

Figur 1 Vannstandskurver for Rauvatnet

Rune Olsen, nausteier:

Rune Olsen, som er nausteier ved utløpet av Bjuråga, tar også opp problemer knyttet til utvasking/erosjon foran naustrekka. Han foreslår en løsning med å erosjonssikre området med overskuddsstein fra tunnelbygging i nærområdet og ber om at dette blir ivaretatt i forbindelse med revisjonen av konsesjonsvilkår for reguleringen av Rauvatnet.

HKV tar innspillet til etterretning og har samme kommentar som til Johan-Arnt Hagen. HKV stiller også spørsmål til om pålegg om erosjonssikring av naustrekke er å anse som en almenInrettslig interesse som omfattes av en vilkårsrevisjon, eller om det regnes som en privatsrettslig interesse mellom konsesjonær og nausteiere, og i såfall må behandles utenom en vilkårsrevisjon. HKV ber NVE greie ut om denne problemstillingen.

Kjell Arve Moa, hytte- og nausteier:

Kjell Arve Moa, eier hytte ved Rauvatnet og naust i den samme naustrekka som omtalt over. Han kommenterer at høy vannstand i Rauvatnet har vært et problem siden 70-tallet og vedvart siden, selv med noe bedre de siste 8 årene, etter et møte mellom Statskog, Helgeland Kraft, Statkraft og nausteierne. Moa krever at det erosjonssikres foran naustrekka, eventuelt at det stilles til rådighet nye, opparbeidede tomter som kan være en erstatning for dagens naust.

HKV har ingen ytterligere kommentarer til dette innspillet enn det som er gitt over.

Jan Inge Larsen, hytteeier:

Jan Inge Larsen er hytteeier i Bjuråga hytteområde og skriver i sin uttalelse at han har vært fornøyd med reguleringen av Rauvatnet sommeren 2021. Vannstanden har vært stabil og på et akseptabelt nivå med tanke på reproduksjon av røye og ørret i Rauvatnet og Bjuråga. Relativt høy vannstand har også vært positiv med tanke på at det ikke tørrlagt områder som tidligere har ført til gjørme og illeluktende områder, eller tørrlegging av gyteområder. Han skriver også at det har vært en bra sesong med tanke på ferdsel med båt på Rauvatnet og tilgang til båter og naust uten problemer. Det viktige for Larsen er at vannstanden holdes forholdsvis stabil på et ønsket nivå og at sommeren 2021 kan brukes som et godt eksempel. Han kommenterer også at reproduksjon av røye og ørret har bedret seg de siste årene, som han mener skyldes høyere vannstand som sikrer bedre vilkår for gyting og oppvekst.

HKVs tar kommentaren til etterretning, og presiserer samtidig at det er lettere å holde en stabil og relativt høy vannstand i Rauvatnet gjennom sommeren dersom det ikke innføres krav til slipp av minstevannføring på anadrom strekning nedstrøms Rauvatnet. Dette innspillet viser også at det er motstridende meninger om hva som er ønsket vannstand for de som ferdes på og ved Rauvatnet.

Jon og Per Langvik-Hansen, hytteeiere:

Jon og Per Langvik-Hansen eier hver sin hytte ved Dam Rauvatnet i nordenden av Rauvatnet. I deres uttalelse fokuserer de på de nedre delene av Rauvatnet der deres familie har hatt fritidseiendom siden anleggelsen av dammen i 1950. De har bemerket seg at de siste 10 årene har det vært mer stabil vannstand gjennom sommersesongen enn tidligere. Det har ført til økt tilvekst av siv og bunnvegetasjon, som igjen har gitt bedre beite- og hekkeforhold for flere ande- og fuglearter. De ønsker derfor at vilkårsrevisjonen bevarer dagens praksis med høyere vannstand i sommersesongen, som er til fordel for både fuglelivet og friluftinteresser knyttet til denne delen av vatnet.

HKVs mener også at dagens praksis med høyere vannstand om sommeren er ønskelig, men at det blir vanskelig dersom det settes krav til minstevannføring på anadrom strekning. Igjen kommer interessekonflikten om at det i praksis er for lite tilsig i vassdraget til å tilfredsstille alle parter i saken.

Hans Einar Kjempehei, grunneier:

Hans Einar Kjempehei er grunneier på sør- og vestsiden av Tverrågavassdraget, omtrent fra inntaksmagasinet til Ildgrubfossen kraftverk og ned til Sagfossen som er et av vandringshindrene på anadrom strekning. Han kommenterer at han ønsker skriftlig informasjon knyttet til prosesser som berører Tverråvassdraget.

HKV har ingen kommentarer til dette innspillet, men ber NVE ta det til etterretning i videre saksbehandling.

Oppsummerende kommentarer fra konsesjonæren

Etter gjennomgang av alle uttalelsene som er kommet i høringsrunden til saken om revisjon av vilkår for reguleringen av Rauvatn knyttet til Ildgrubfossen kraftverk sitter HKV igjen med et inntrykk av at det ikke er noen nye tema eller problemstillinger som har blitt belyst. Det er heller en bekreftelse på at de problemene man har beskrevet i revisjonsdokumentet.

Tverråvassdraget har blitt fraført vann gjennom to utbygginger og dagens situasjon er preget av dette. Anadrom strekning i Tverråvassdraget er sårbar pga. blant annet lav vannføring deler av året. Friluftslivsinteresser og til dels naturinteresser rundt Rauvatnet og Tverrvatnet ønsker en mest mulig stabil vannstand, som gjerne ligger i øvre del av reguleringssonen. Ved revidering av reguleringsvilkår knyttet til vassdraget må hele vassdraget sees under ett, og derfor er begge konsesjonærene, HKV og Statkraft, en del av denne prosessen. Hovedformålet til konsesjonene er likevel kraftproduksjon og det må gjøres en nøye vurdering av hvilke miljøforbedrende tiltak som kan innføres til en fornuftig konsekvens for konsesjonærene.

Innføring av standardvilkår vil være en naturlig følge av revisjonsprosessen og det vil her være muligheter for å gjøre tiltak i vassdraget som gir bedre gyte-, oppvekts- og levevilkår på anadrom strekning. Dette vil gjelde både for reguleringen av Rauvatnet og for Bjerka-Plurereguleringen.

Eventuelt krav om minstevannføring på anadrom strekning må i så fall dekkes av begge konsesjonærene, da det naturlige nedbørfeltet til Tverråga (82 km²) må legges til grunn for kravet. Et slikt krav vil påvirke vannstand i både Tverrvatnet og Rauvatnet, og kreve en mer aktiv magasinregulering av begge parter, og større risiko for flomtap med tilhørende flomskader enn dagens praksis. Størrelse på et eventuelt minstevannføringsslipp med tilhørende konsekvenser for magasinene er belyst nærmere i revisjonsdokumentet. Vi vil igjen nevne at dagens produksjonspraksis i kraftverket medfører at vannføring normalt ikke blir lavere enn 0,2 m³/s på anadrom strekning, noe som er mer enn laveste ukemiddel fra før reguleringen.

HKV ber NVE å vurdere alle hensyn nøye under behandlingen av vilkårsrevisjon

For Helgeland Kraft Vannkraft

Steinar Thomassen
saksbehandler

